

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09.08.2017, sp. zn. 8 Tz 47/2017, ECLI:CZ:NS:2017:8.TZ.47.2017.1

Číslo: 10/2018

Právní věta:

Rodič mladistvého, který nedovršíl v době doručování usnesení věku osmnácti let nebo jiným způsobem nenabyl plné svéprávnosti, má v řízení vedeném proti takovému mladistvému postavení zákonného zástupce podle § 43 odst. 1 z. s. m., na jehož základě má mimo jiné i právo za něj podávat opravné prostředky. Podle § 137 odst. 1 tr. ř. se takovému rodiči, který je zákonným zástupcem mladistvého, musí oznámit usnesení soudu a ve smyslu § 143 odst. 1 tr. ř. se běh lhůty pro podání stížnosti počítá od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději.

Postavení osoby oprávněné k podání stížnosti ve smyslu § 72 odst. 2 z. s. m. z důvodu, že jde o příbuzného v pokolení přímém, má rodič mladistvého jen v případě, jestliže v době, kdy je oznamováno usnesení soudu, mladistvý již dovršíl věku osmnácti let a je plně svéprávnou osobou. Tehdy lhůta k podání stížnosti i jemu končí tímž dnem jako mladistvému.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.08.2017

Spisová značka: 8 Tz 47/2017

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Mladistvý, Počítání lhůt, Řízení o stížnosti, Zákonný zástupce obviněného

Předpisy: § 143 odst. 1 tr. ř.
§ 72 odst. 2 z. s. m. ve znění do 17.03.2017

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud jako soud pro mládež ke stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného mladistvého „Y. Q.“) proti usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 7 ZT 34/2016, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že označeným usnesením byl porušen zákon v ustanoveních § 72 odst. 2 z. s. m. a § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. v neprospěch obviněného mladistvého „Y. Q.“. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Zrušil též všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal státní zástupkyni Okresního státního zastupitelství v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu*

projednala a rozhodla.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Na podkladě spisového materiálu Okresního státního zastupitelství v Ostravě vedeného pod sp. zn. 7 ZT 34/2016, jehož součástí je napadené usnesení, Nejvyšší soud zjistil, že bylo proti mladistvému „Y. Q.“ usnesením Policie České republiky, Městské ředitelství policie Ostrava, Územní odbor SKPV, 1. oddělení obecné kriminality Ostrava-Střed, ze dne 7. 3. 2016, č. j. KRPT-250127-56/TČ-2015-070771-Ž-M, podle § 160 odst. 1 tr. ř. za použití § 6 odst. 1 z. s. m. zahájeno trestní stíhání pro provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zákoníku.
2. Uvedené usnesení mladistvý převzal osobně 7. 3. 2016, jeho obhájce JUDr. P. K. dne 8. 3. 2016. Předmětné usnesení obdržel okresní státní zástupce dne 7. 3. 2016, Město N. J. a Probační a mediační služba dne 8. 3. 2016. Usnesení bylo doručeno i rodičům mladistvého tak, že otec T. W. ho obdržel dne 9. 3. 2016 ve Věznici P. a matka M. H. dne 21. 4. 2016.
3. Otec mladistvého sepsal dne 10. 3. 2016 proti tomuto usnesení stížnost, již předal k poštovní přepravě dne 11. 3. 2016 a adresoval ji policejnímu orgánu, který předmětné usnesení vydal. Ten ji dne 15. 3. 2016 předložil podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř. k rozhodnutí Okresnímu státnímu zastupitelství Ostrava s poznámkou, že tato stížnost byla podána včas.
4. Státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě usnesením ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 7 ZT 34/2016, rozhodla o této stížnosti otce mladistvého tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. zamítla jako podanou opožděně s odůvodněním, že pokud bylo předmětné usnesení doručeno mladistvému dne 7. 3. 2016 a jeho otci dne 9. 3. 2016, jde s ohledem na § 72 odst. 2 z. s. m. o stížnost opožděnou. Konstatovala, že podle uvedeného ustanovení mohou podat stížnost ve prospěch mladistvého jeho příbuzní v pokolení přímém, tedy zákonní zástupci, avšak lhůta pro podání stížnosti jim končí dnem jako mladistvému, a proto nezbylo než ji jako opožděnou zamítnout, protože poslední den lhůty pro podání stížnosti uplynul dnem 10. 3. 2016.

II. Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

5. Stížnost pro porušení zákona č. j. MSP-279/2016-OJD-SPZ/3, podaná ministrem spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. ve prospěch obviněného mladistvého „Y. Q.“ (dále „mladistvý“), směřuje proti pravomocnému usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě ze dne 18. 3. 2016, jímž byla podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. zamítnuta stížnost T. W., otce mladistvého, proti usnesení Policie České republiky, Městské ředitelství policie Ostrava, ÚO SKPV, 1. OOK Ostrava-Střed, ze dne 7. 3. 2016, č. j. KRPT-250127-56/TČ-2015-070771-Ž-M, kterým bylo podle § 160 odst. 1 tr. ř. zahájeno trestního stíhání mladistvého pro provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d) tr. zákoníku.
6. Ministr spravedlnosti uvedl, že mladistvý usnesení převzal osobně dne 7. 3. 2016 a jeho otec T. W., nacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody, dne 9. 3. 2016, matka mladistvého dne 21. 4. 2016. Poukázal též na to, že otec mladistvého podal proti tomuto usnesení stížnost, datovanou dne 10. 3. 2016, která byla předána k poštovní přepravě dne 11. 3. 2016. V té souvislosti zdůraznil, že mladistvý dosáhl zletilosti dovršením osmnácti let věku dne 9. 7. 2016.
7. Státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě usnesením, proti němuž stížnost pro porušení zákona směřuje, stížnost podanou otcem mladistvého zamítla jako opožděnou podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. s odkazem na ustanovení § 72 odst. 2 z. s. m., podle něhož mohou stížnost podat

ve prospěch mladistvého rovněž jeho příbuzní v pokolení přímém, a tedy podle ní i zákonný zástupce, avšak lhůta jim končí tímž dnem jako mladistvému.

8. S tímto rozhodnutím i jeho odůvodněním se ministr spravedlnosti neztotožnil a s odkazem na znění ustanovení § 137 odst. 1, 3 tr. ř., § 141 odst. 1 tr. ř., § 143 odst. 1 tr. ř., § 146 odst. 2 písm. a) tr. ř., § 147 odst. 1 písm. a), b) tr. ř. a § 60 odst. 1, 3, 4 písm. a) tr. ř. dovedil, že v řízení proti mladistvému trvá povinnost usnesení oznámit zákonnému zástupci mladistvého do doby nabytí zletilosti a že v řízení proti mladistvým se uplatní zvláštní úprava o oznámení usnesení, a to jednak § 67 odst. 2 z. s. m., § 43 odst. 1 z. s. m. s tím, že zákonnému zástupci musí být doručena v opise všechna usnesení, proti kterým má mladistvý právo podat stížnost. Zákonný zástupce má právo podávat opravné prostředky s výhodnějším počátkem běhu lhůty pro jejich podání, doručuje-li se mu rozhodnutí vedle mladistvého.

9. K počátku běhu lhůty s ohledem na výklad § 43 z. s. m. podle stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1978, sp. zn. [Tj 90/78](#) (uverejněného pod č. 48/1979 S. rozh. tr.), plyne, že jestliže se doručuje rozsudek jak mladistvému, tak i jeho obhájci a zákonnému zástupci, tomu však jen pokud je ještě jeho zákonným zástupcem, tj. do doby nabytí zletilosti mladistvého, běží lhůta k podání odvolání každé z těchto osob od toho doručení, které u nich bylo podáno nejpozději. Ustanovení § 72 odst. 2 z. s. m., na něž státní zástupkyně v napadeném usnesení poukázala, se týká jiných osob příbuzných v pokolení přímém, jimž lhůta k podání stížnosti jim končí tímž dnem jako mladistvému.

10. Jestliže státní zástupkyně odkázala na ustanovení § 72 odst. 2 z. s. m., ministr spravedlnosti tento argument považoval za nepřiléhavý, neboť v řízení proti mladistvému má zákonný zástupce mladistvého v tomto řízení specifické postavení, a proto mu v souladu s ustanovením § 143 odst. 1 tr. ř. běží lhůta k podání stížnosti samostatně od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději.

11. Podal-li otec dne 11. 3. 2016 stížnost, byla podána včas, protože otec byl zákonným zástupcem mladistvého a lze mít za to, že ho zde zastoupil. Stížnost přitom podal v zákonné lhůtě, neboť ta uplynula až v pondělí dne 14. 3. 2016. Státní zástupkyně proto měla z podnětu stížnosti napadené usnesení přezkoumat a následně o ní adekvátně rozhodnout. Jestliže takto nepostupovala a pro opožděnost ji zamítla, nesplnila povinnost podle § 147 odst. 1 tr. ř. a pochybila při aplikaci § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř.

12. Z uvedených důvodů ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 7 ZT 34/2016, byl porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. v neprospěch mladistvého „Y. Q.“, aby napadené usnesení zrušil, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal státní zástupkyni Okresního státního zastupitelství v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednala a rozhodla.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

13. Nejvyšší soud jako soud pro mládež (dále jen „Nejvyšší soud“) přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení předcházející a dospěl k závěru, že zákon byl porušen z důvodů výtýkaných ministrem spravedlnosti.

14. K obsahu podané stížnosti pro porušení zákona a rovněž i k následně rozváděným skutečnostem Nejvyšší soud nejprve zdůrazňuje, že mladistvý čin, pro který bylo usnesení o zahájení trestního stíhání mladistvého Policií České republiky ze dne 7. 3. 2016, č. j. KRPT-250127-56/TČ-2015-070771-

Ž-M, vydáno, spáchal dne 19. 11. 2015, tedy ve věku sedmnácti let. Zletilým se mladistvý stal dne 9. 7. 2016, kdy dosáhl věku osmnácti let. V době, kdy bylo usnesení vydáno, byla podána stížnost a bylo o ní rozhodováno, byl nezletilým (nebyl plně svéprávný), a proto jeho zákonnými zástupci byli jeho rodiče (viz § 892 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

15. Rovněž je třeba s ohledem na řešenou problematiku a dobu, kdy k přezkoumávaným rozhodnutím došlo, poukázat na to, že v řešené věci jsou aplikována ustanovení trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže platná a účinná v době, kdy byly předmětné úkony činěny (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 1995, sp. zn. [2 Tzn 63/95](#), uveřejněné pod č. 2/1998 Sb. rozh. tr.). Nepromítají se zde změny příslušných ustanovení, k nimž došlo zákonem č. 55/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, protože tento zákon nabyl účinnosti až dne 18. 3. 2017.

16. Nejvyšší soud poté, co přezkoumal stížnost pro porušení zákona i řízení, které vydanému a napadenému usnesení předcházelo, shledal, že je důvodná, protože státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě rozhodující o stížnosti otce mladistvého pochybila, neboť stížnost otec podal včas, a proto nebyl dán žádný důvod ji zamítnout jako opožděnou. Státní zástupkyně totiž nesprávně aplikovala § 72 odst. 2 z. s. m., v jehož smyslu otec mladistvého považovala pouze za osobu příbuznou v pokolení přímém, aniž by brala na zřetel, že v době, kdy mladistvý ještě nedovršil osmnácti let (ještě nenabyl svéprávnosti či zletilosti), byl otec současně jeho zákonným zástupcem. Měl proto vůči úkonům činěným za mladistvého práva plynoucí především z ustanovení § 43 odst. 1 z. s. m. a v návaznosti na ně, vzhledem k tomu, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže neměl do dne 18. 3. 2017 speciální ustanovení o doručování a podávání usnesení, i podle obecné úpravy podle § 143 odst. 1 tr. ř. Není od věci doplnit, že od 18. 3. 2017 je účinná změna zákona č. 218/2003 Sb., provedená zákonem č. 55/2017 Sb., a § 67 odst. 3 zní: „Oznamuje-li se mladistvému, který není plně svéprávný, usnesení, proti němuž má právo podat stížnost, je třeba je oznámit jak jemu, tak i jeho obhájci a jeho zákonnému zástupci nebo opatrovníku.“ Nově obsahuje zákon č. 218/2003 Sb. též ustanovení § 72a z. s. m., jehož odstavec 1 zní: „Lhůta pro podání opravného prostředku proti rozhodnutí, které se doručuje nebo oznamuje jak mladistvému, tak i jeho obhájci nebo zákonnému zástupci nebo opatrovníku, běží od toho doručení nebo oznámení které bylo provedeno nejpozději.“ V této podobě má tedy od 18. 3. 2017 zákon o soudnictví ve věcech mládeže pro oznamování usnesení zákonnému zástupci vlastní úpravu, která má však ve svém obsahu pro zákonného zástupce v zásadě dopady shodné s dřívější úpravou, jež je řešena v tomto rozhodnutí.

17. Podle § 43 odst. 1 z. s. m (ve znění účinném do 17. 3. 2017) je zákonný zástupce mladistvého oprávněn mladistvého zastupovat, zejména zvolit mu obhájce, činit za mladistvého návrhy, podávat za něho žádosti a opravné prostředky; je též oprávněn zúčastnit se těch úkonů, kterých se podle zákona může zúčastnit mladistvý. Ve prospěch mladistvého může zákonný zástupce tato práva vykonávat i proti jeho vůli. Ve smyslu tohoto ustanovení uvedené právo zákonného zástupce zastupovat mladistvého, a tedy podávat jeho jménem opravné prostředky, trvá pouze do dovršení zletilosti mladistvého, tedy do osmnácti let jeho věku. Teprve od tohoto okamžiku má mladistvý plnou způsobilost k právním úkonům a zákonný zástupce již není oprávněn jej zastupovat (srov. ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 117.). Zákonný zástupce má právo za mladistvého, jenž ještě nedovršil osmnácti let věku, podávat jeho jménem opravné prostředky s výhodnějším počátkem běhu lhůty pro jejich podání, doručuje-li se mu rozhodnutí vedle mladistvého, a to ve smyslu ustanovení § 143 odst. 1 tr. ř. (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, s. 405).

18. Podle § 143 odst. 1 tr. ř. (ve znění účinném do 17. 3. 2017) se stížnost podává u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje, a to do tří dnů od oznámení usnesení (§ 137 tr. ř.); jestliže se

usnesení oznamuje jak obviněnému, tak i jeho zákonnému zástupci nebo obhájci, běží lhůta od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději. Toto ustanovení v uvedeném znění se uplatní i u zákona o soudnictví ve věcech mládeže, které v daném znění nemá speciální úpravu, a proto se v tomto případě aplikuje postup ve smyslu § 1 odst. 3 z. s. m. (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1769).

19. Na základě ve věci zjištěných skutečností a uvedené právní úpravy Nejvyšší soud v posuzované věci shledal, že za mladistvého jeho otec mohl podat jeho jménem stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání v postavení jeho zákonného zástupce (§ 43 odst. 1 z. s. m.), neboť jako takovému mu bylo samostatně toto rozhodnutí doručováno. Právě tato skutečnost je i odlišujícím hlediskem mezi příbuzným v pokolení přímém, jemuž se rozhodnutí samostatně nedoručuje, a zákonným zástupcem, jemuž toto právo přísluší ve smyslu § 137 odst. 3 tr. ř. (ve znění účinném do 17. 3. 2017), které stanoví, že oznamuje-li se obviněnému, který je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo jehož způsobilost k právním úkonům je omezena, usnesení, proti němuž má stížnost, je třeba je oznámit jak jemu, tak i jeho obhájci a jeho zákonnému zástupci.

20. Právní úprava u příbuzných v pokolení přímém (jde o osoby uvedené v § 247 odst. 2 tr. ř.), na něž § 72 odst. 2 z. s. m. dopadá, se však řídí jinými pravidly. Zásadně se jim předmětné rozhodnutí neoznamuje a lhůta k podání stížnosti jim podle § 143 odst. 2 tr. ř. končí stejným okamžikem jako obviněnému. V daném případě, kdy rodiče mladistvého byli z důvodu jeho nezletilosti (nesvéprávnosti) jeho zákonnými zástupci, se uvedené ustanovení § 72 odst. 2 z. s. m. nemohlo uplatnit, ale bylo nutné postupovat podle § 143 odst. 1 tr. ř., jak bylo shora uvedeno, které mělo přednost.

21. Třídenní lhůta podle § 143 odst. 1 tr. ř. běžela od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději. Z tohoto důvodu bylo potřeba zkoumat, které z doručení oprávněným osobám bylo poslední. V přezkoumávané věci jím bylo doručení učiněné matce mladistvého M. H., neboť převzala rozhodnutí o zahájení trestního stíhání mladistvého až dne 21. 4. 2016. Lhůta pro podání stížnosti proti uvedenému usnesení proto všem oprávněným osobám skončila dnem 25. 4. 2016 (připadla na 24. 4. 2016, což však byla neděle, viz § 60 odst. 3 tr. ř.), a to i pro otce mladistvého. Jestliže otec podal stížnost k poštovní přepravě dne 11. 3. 2016, učinil tak včas.

22. Vzhledem k tomu, že stížnost otce mladistvého jako jeho zákonného zástupce byla podána včas, měla státní zástupkyně ve smyslu § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumat správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž mohl stěžovatel podat stížnost, a řízení předcházející napadenému usnesení. Pokud takto nepostupovala a stížnost považovala za podanou opožděně, porušila zákon jednak v ustanovení § 72 odst. 2 z. s. m., který v daném případě nesprávně aplikovala, i § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř., podle něhož stížnost jako opožděnou nezákonně zamítla.

23. Nejvyšší soud z uvedených důvodů v souladu se stížností pro porušení zákona rozhodl tak, že usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 7 ZT 34/2016, byl porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. Shledal však i porušení zákona v § 72 odst. 2 z. s. m., jímž se státní zástupkyně nesprávně řídila, a proto rozhodla v neprospěch mladistvého „Y. Q.“. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud podle § 269 odst. 2 tr. ř. ministrem spravedlnosti napadené usnesení zrušil, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

24. Současně Nejvyšší soud rozhodl tak, že věc podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal k novému projednání a rozhodnutí státní zástupkyni Okresního státního zastupitelství v Ostravě, neboť stížností pro porušení zákona napadeným usnesením bylo porušeno právo mladistvého na řádné projednání věci s využitím všech zákonných prostředků k realizaci jeho práva na obhajobu. [Na státní zástupkyni v dalším řízení bude, aby o stížnosti otce mladistvého věcně ve smyslu podle § 147 odst. 1 tr. ř.

rozhodla., tzn. aby přezkoumala správnost všech výroků napadeného usnesení, proti nimž může stěžovatel podat stížnost, a řízení předcházející napadenému usnesení.]

**) Byl použit pseudonym ve smyslu zákona č. 218/2003 Sb.*